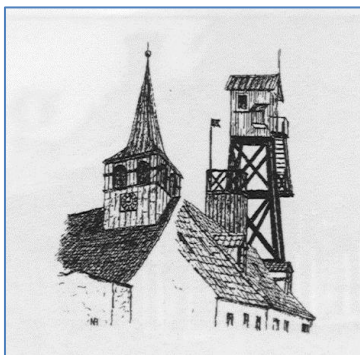

Kikkenborgen

November 2014

Medlemsblad for Dragør Lokalhistoriske Forening
og nyt fra Dragør Lokalarkiv

DLF's logo er tegnet af Niels Febber Andersen. Lokalarlivets kikkenborg er fotograferet af Jørgen D. Petersen.

Kikkenborgen er et fælles blad for Dragør Lokalhistoriske Forening og Dragør Lokalarkiv. Bladet udsendes til DLF's medlemmer og uddeles til alle interesserede fra Lokalarkivet og bibliotekerne. Bladet bliver også lagt på Lokalarkivets og DLF's hjemmesider.

Forsiden: Dragør Rådhus tegnet af signaturen "J.L.R.", formentlig ved indvielsen i 1914. Huset, der i dag rummer Dragør Lokalarkiv, kan i år fejre sit 100 års jubilæum.

Dragør Lokalhistoriske Forening

www.dragoer-lokalhistorie.dk Email: info@dragoer-lokalhistorie.dk

Formand: Kurt Mathisen (ansvarshavende), Harevænget 30, 2791 Dragør.

Tlf. 32 53 45 04 / 40 53 45 04. Email: kurt@4504.dk

Næstformand: Claus Ehlers, Søvej 39, 2791 Dragør. Tlf. 32 53 32 23.

Sekretær: Dines Bogø, Ulpilsager 57, 2791 Dragør. Tlf. 32 53 11 53/20 85 11 53.

3253@1153.dk Husk at give sekretæren besked om jeres mailadresser, så I kan få nyheder tilsendt elektronisk!

Kasserer: Leise Hansen, Krudttårnsvej 143, 2., 2791 Dragør. Tlf. 28 96 91 37.

Kontakt vedr. medlemskab: Irene F. Larsen, Drogdensvej 2, 2791 Dragør. Tlf. 32 53 23 32

Dragør Lokalarkiv

www.dragoer.dk/lokalarkivet

Stationsvej 5, 2791 Dragør. Tlf. 32 89 03 29. Email: lokalarkivet@dragoer.dk

Åbningstider: Tirsdag 13.00 – 17.00 Torsdag 10.00 – 17.00 samt efter aftale.

Se også den lokalhistoriske side på Facebook:

www.facebook.com/kikkenborgen.

Et standsmæssigt rådhus

Lokalarkivets iøjnefaldende bygning på Stationsvej kan i år markere sit 100 års jubilæum. Den er opført 1914 som rådhus for Dragør Kommune. Husets arkitekt var *Christian Christensen*, og stilen var usædvanlig for Dragør på det tidspunkt. Hans første udkast til rådhuset bærer titlen "Indledende tanker om et standsmæssigt hus til Dragør Kommunalbestyrelse". Bygningen har en vis lighed med stationsbygningen overfor, som er fra omkring 1907.

Den kommunale administration havde hidtil haft til huse i "Byens Hus" på havnen – dén bygning, som i dag rummer Dragør Museum. Kommunen omfattede dengang kun selve Dragør by, men da udstykningerne nord og syd for byen begyndte omkring 1905, gav det naturligt mere arbejde for kommunen.

Der var egentligt ikke et kommunekontor, for alt det administrative arbejde foregik i sognerådsformanden private hjem. Derfor følte man nok behov for et mere standsmæssigt rådhus som i de større byer. Overgangen i 1910 til en administrativ praksis magen til andre danske byers, var naturligvis også med til at understrege behovet for et "rigtigt" rådhus.

Endnu var der dog ikke brug for nogen stor bygning, for det administrative personale var trods alt beskedent. Alligevel var byggeriet en større mundfuld for den lille kommune, som måtte optage et lån på 25.000 kr. til formålet.

Det nye rådhus var i to etager med publikumsekspedition og kontorer for bl.a. sognerådsformanden i stueetagen. Kommunesekretæren fik stillet en lejlighed til rådighed på 1. sal. Som et tegn på, at moderne tider var kommet til Dragør, blev der fra starten installeret elektricitet.

På husets tag blev der anbragt en "kikkenborg", som en hilsen til de små udkigshuse, man ser flere steder i Dragør. De var typisk bygget af søfolk, som nød at have udsigt til skibstrafikken på Sundet. Rådhusets kikkenborg er dog blot til pynt og en detalje, der fortæller om byens nære forhold til sin historie. På gavlen ud mod gaden satte man et relief med et sejlskib, som en afspejling af Dragørs gamle byvåben.

På facaden står årstallet 1914, men det må betyde året for bygningens færdiggørelse. Det første ordinære møde i det nye hus blev holdt den 16. marts 1915. Bemærk, at på den samtidige tegning af huset på bladets forside, er årstallet 1915!

For borgerne var det en udvidelse af servicen, at man kunne henvende sig til kommunen i kontortiden, som f.eks. når det gjaldt bygningsinspektøren, var hver anden lørdag fra kl. 4 til 5 om eftermiddagen.

Allerede et par årtier efter, at det var færdigt, var rådhuset for lille, og i 1930'erne begyndte man at overveje en tilbygning. Ikke mindst socialreformen i 1930'erne betød en betydelig stigning i antallet af sager kommunen skulle tage sig af. Det varede dog ikke længe, inden man måtte leje flere af de omkringliggende villaer, som blev indrettet til kontorer m.m. I 1960'erne rådede Dragør Kommune således over Stationsvej 1, 5 og 7. Kommunen havde købt Amagerbankens bygning i nr. 7, og her fik pantefogeden og ligningsmyndigheden – og senere Teknisk Forvaltning – til huse. I nr. 1 holdt kommunalbestyrelsen i en periode sine møder.

I 1974 blev Dragør lagt sammen med nabokommunen Store Magleby, og kommunens administration flyttede til det nuværende rådhus på Kirkevej 7. Teknisk Forvaltning blev dog på Stationsvej 5 indtil 2001, hvor Dragør Lokalarkiv flyttede ind.

Endnu i 1974 var dette lokale ekspedition for borgerne, når de havde ærinde til kommunen. I dag er det Dragør Lokalarkivs gæster, der modtages her.

Foto: Dirch Jansen.

Det elektriske lys i Dragør

Dato	Hovedmaalr. № 51908	
	viste	Forbrug Kwtr.
17/12	0 0 0 0	
18	0 0 0 6	6
19	0 0 1 4	8
20	0 0 2 3	9
21	0 0 3 2	9
22	0 0 4 3	11
23	0 0 6 1	18
24	0 0 8 2	21
25	0 0 9 8	26
26	0 1 1 0	12
27	0 1 2 3	13
28	0 1 3 5	12
29	0 1 4 8	13
30	0 1 6 1	13
31	0 1 7 6	15
		Juli 1916

I 1914 fik det privatejede gas- og vandværk på Stationsvej en aftale med elforsyningen i København om levering af elektricitet til Dragør. Ledningerne ud til byen blev trukket, og i første omgang blev elektriciteten brugt til drift af maskiner.

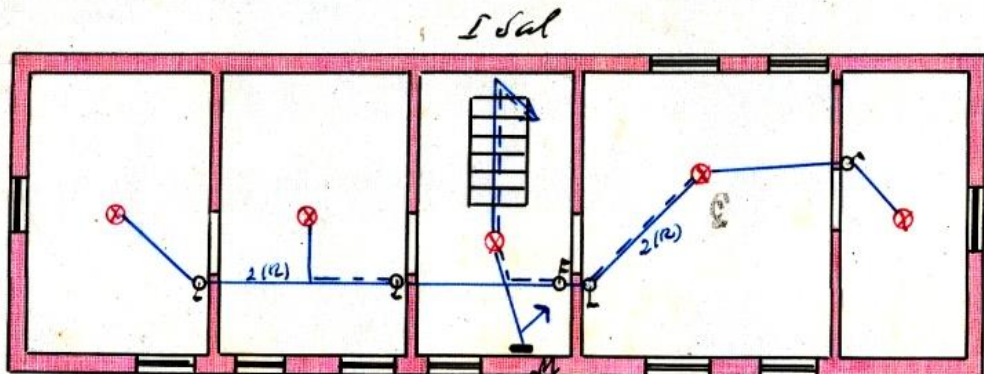
Blandt de første forbrugere af el var Dragør Dampvaskeri, som med nye elektriske vaskemaskiner kunne vaske 1.000 stykker tøj om dagen.

For erhvervslivet var prisen på el gunstig. Man betalte 20 øre for strøm til motorer, mens det kostede 40 øre, hvis man skulle bruge el til belysning. Til gengæld lovede elforsyningen, at forbrugere, der tegnede sig som kunder inden 1. 1. 1915 fik lagt stikledning ind gratis.

Kort før jul, torsdag den 17. december 1914 tændtes for første gang det elektriske lys i Dragørs forretninger. Syv steder kunne borgerne nu nyde synet af det klare lys. For at fejre begivenheden, samles man til et glas champagne, et stykke

kranskage og en cigar hos konditor Scheller på Kongevejen, hvor "lyset straaled i festlig Hvidhed", som Amagerbladet skrev.

Første side i Dragør Gas- Vand- og Elektricitetsværks målerbog for levering af elektricitet til belysning. Juleaften 1914 nåede forbrugets sit første højdepunkt! Herunder: Installationstegning for Vestgrønningen 3, som var ét af de første steder i Dragør, som fik elektrisk lys.

Hollandske feriebørn i Danmark efter 2. Verdenskrig

De hollandske feriebørns besøg i Store Magleby i efteråret 1945 og foråret 1946, var lige ved at gå helt i glemmebogen.

Men så dukkede der et fotografi frem af gemmerne på Dragør Lokalarkiv, hvor hollandske børn bliver bispist i gymnastiksalen på Store Magleby Skole. 32 børn er fotograferet sammen med deres hollandske lærer – angiveligt i 1946. Ud over dette billede, havde arkivet intet om hollandske feriebørn.

*Hollandske feriebørn på Store Magleby Skole.
Foto formentlig fra 1946.*

Et billede var ikke meget, at bygge en historie på!

Få uger senere besøger en borger arkivet. "Mon I har noget om min fødegård? Arkivet havde et par billeder af gården. Og så går lokalsnakken lystigt!

"Jamen, familien havde da et hollandsk feriebarn lige efter krigen, da han selv var lille". Familiealbummet bliver skannet til arkivets billeddatabase.

Familien har stadig tæt kontakt til *Fenny*, som barnet hedder, og hendes familie. De ses en gang om året, på skift i Danmark og Holland. Fennys søster, Arly, var blevet sendt til Schweiz på ferieophold. På nabogården boede *Jensy*, også et hollandsk barn. De to piger legede meget sammen, men efter tre måneder i dansk skole og sammen med en dansk familie, havde de lært at tale dansk. Det

kan man da kalde integration!

*Hollandske børn på Store Magleby Skoles trappe.
Foto 1946.*

Ingeborg Dirchsen fra Hollændergaard, har i sin dagbog berettet om deres hollandske pige, *Nettie*. Fru Dirchsen skriver den 22. august 1945 sådan: "Lavede til torvs – cyklede til byen kl. 5 – skulle hente hollænderen. Fik hende kl. 8. Herhjemme kl. 8½". Hvor byen var, melder dagbogen

ikke noget om, heller ikke om Netty har siddet på bagagebæreren tilbage til Store Magleby.

"Den 23. august så Nettie lidt på omgivelserne". Og så var hun ellers integreret som et barn af familien. 5. september var fru Dirchsen til byen med alle børnene for at prøve kjole. Alle fik nye sko. Bagefter var de på familiebesøg og om aftenen var de i Cirkus Schumann. 18. september gik turen til Zoologisk Have. 26. september tog de med 12-toget til Kongens fødselsdag. Børnene kørte alene hjem med 5 toget. 30. september blev familiens datter Karen konfirmeret.

15. oktober kørte fru Dirchsen til byen for at købe en kuffert til Netty, 7. november tog fru Dirchsen og Nettie til arrangement på Rådhuset. Det må have været i København, for de kørte i bil hjem.

Den 19. november lavede fru Dirchsen Netties kuffert og pakker til, og den 21. fulgte datteren Karen og fru Dirchsen Nettie til toget. Tydeligt rolige børn med runde kinder, der nu skal hjem til familierne i Holland igen.

8. december kommer Fru Bundtsen fra Smedebakken i Dragør, der var hollænder, op til Hollændergaard med et brev fra Nettie og hendes familie, som hun havde oversat. Her takkede de storemagleby-familien for at havde reddet datterens liv.

Kontakten med Nettie gled ud efter nogle år, men for 10 år siden kom Nettie forbi med sin mand, for at vise ham stedet, hvor hun havde boet. Ingeborg Dirchsen var på det tidspunkt godt oppe i 90'erne, men var ikke desto mindre ude på fortovet for at rydde lidt op.

På Strandgaarden ved Nøragersmindevej, kom *Roel Drayer* til at bo. Familien havde ellers boet på gården Birkelunden ved Kongelund, men i 1943 skulle besættelsesmagten etablere skydebaner på stedet, så familien måtte flytte til Strandgaarden i Tårnby kommune.

Roel kom også i efteråret 1945 og hun fulgtes i skole med familiens søn, der fortsat gik i skole i Store Magleby. Vi må antage, at Roel kom fra byen Velp, da flere postkort til familien på Strandgaarden har motiver fra denne by. Ikke mange dage efter Roels ankomst til Strandgaarden, kom det første postkort til Roel, bare med en kort hilsen fra Opa, Oma, Paps, To og Mams. Det fine postkort er stemplet i Velp i 4. kvartal af 1945.

I Amager Bladet den 4. april 1946 står der, at de 23 hollandske ferie børn vil være til stede i Store Magleby Kirke, når det hollandske kongepar kommer på besøg.

Den begivenhed har *Jan Dirchsen* fra Hollændergård beskrevet i et lille notat:

Roel er sammen med andre børn klar til hjemrejse fra Hovedbanegården.

”Det var mandag den 6. april, at prinsesse Juliane og prins Bernhard besøgte Store Magleby. På vej til lufthavnen besøgte de Amagermuseet inden pastor Ulmer holdt en kort andagt i kirken. Chr. Den 10. sagde farvel til parret i lufthavnen. Han havde følt sig for svag til at tage med ud til Store Magleby”.

Den hollandske kronprinsesse Juliane får blomster af den 10-årige Claes Petersen ved sit besøg i Store Magleby Kirke.

Kronprinsesse Juliane og prins Bernhards besøg i Danmark nævnes også i bogen *De Bleekneusjes van 1945* (”Blegnæserne fra 1945”), som skriver, at hollandske børn var på Amalienborg Slotsplads for at hilse på parret. Ingen steder står der desværre, om besøget var familie-, stats- eller takkebesøg.

Fælles for alle børnene er, at de meget hurtigt blev integreret i de danske familier som var de egne børn. De deltog i skole, hverdag og fest. Alle børn var kommet med små bylter med lidt tøj og de rejste hjem med kufferter bugnende af både tøj og madvarer.

Verdenskrigen havde været hård ved Holland, ikke mindst for børnene. Alle fortæller, at der stort set ikke var andet end tulipanløg at leve af.

Efter krigsafslutningen blev mere end 30.000 børn sent på plejeophold rundt om i Europa. I Danmark blev der den 15. september 1943 dannet en komité, Hollands-

Hjælpen, der koordinerede hjælpearbejdet til Holland i samarbejde med Røde Kors og det nystartede Red Barnet.

Der blev afholdt fester rundt om i Danmark, hvor penge, mad og tøj blev indsamlet. Et distributionsnet blev etableret, så trængende hollændere kunne få del i nødhjælpspakker. Efter krigsafslutningen tog lastbiler hollandske børn med retur til Danmark, når de var nede og aflevere nødhjælpen, men hurtigt blev der organiseret jernbanetransport og opsamlingssted ved Padborg, hvor børnene fik et lægetjek og blev afluset inden de kørte videre til deres bestemmelsesbyer.

Ved fælles hjælp kan et enkelt fotografi gå hen og blive til en hel historie. Mange tak til alle jer, der har fortalt, har udlånt og deponeret fra jeres gemmer. Og tak til Harald Hoielt, der utrætteligt har spurgt, hvor han end kom hen, om man kunne huske...

Vi ved, at der var hollandske børn på flere gårde, så skulle nogen af jer, der læser dette, også har erindringer om de hollandske børn i Store Magleby, så kontakt endelig Dragør Lokalarkiv.

Hanne Bacher Bendtsen

Dragørfortet 100 år

Sidste søndag i september var Dragør flagsmykket og der lød musik i gaderne. Dragørfortet fejrede sit 100 års jubilæum med fuld musik. Mange hundrede besøgte fortet, som i dagens anledning åbnede dørene til nogle af de "hemmelige" rum, der normalt ikke er adgang til.

Der var prominent besøg af tre børnebørn af arveprins Knud, der i en årrække var chef for fortet. Søstrene ankom i deres bedstefars flotte Chrysler, der var udlånt af lufthavnen, hvor den bruges til VIP-modtagelser.

To musikkorps sørgede for, at dagen blev fejret med fuld musik. Søværnets Tamburkorps indledte dagen med en march gennem Dragør, og senere gav 8. Regiments Musikkorps et tattoo på pladsen foran fortet.

Fotos: Dines Bogø

Åbent hus i Lokalarkivet

Lørdag den 8. november er det endnu engang *Arkivernes Dag* i hele Norden. I Dragør giver vi også jer en mulighed for at besøge jeres lokale arkiv på en lørdag.

Dagen igennem er der mulighed for at se udstillinger, dels om Dragør Kommune gennem de sidste 40 år, dels om Dragør for lidt over 100 år siden, da den lokale afdeling af Socialdemokratiet blev dannet.

I anledning af 100-året for at Lokalarkivets bygning blev taget i brug som Rådhus, fortæller Bent Larsen, der tidligere har været ansat i Dragør Kommune, om hverdagen på kommunens kontor før i tiden. Det sker kl. 11.00.

Kl. 13.00 fortæller Henning Sørensen om begivenhederne i Dragør og Store Magleby under 1. Verdenskrig i anledning af udgivelsen af to hæfter om Amager under Verdenskrigen. Hæfterne uddeles gratis på dagen.

Jul i Dragør

Som mange allerede ved, blev DR's julekalender "Sofies Tidsrejse" sidste år optaget i Dragør. Og alle venter spændt på at følge Sofie gennem tiden – og gennem Dragørs gader.

Når serien sendes i DR TV i december måned, ventes rigtig mange besøgende til Dragør, og derfor er der blevet lavet en *app* til mobiltelefoner, så gæsterne kan gå deres egne guidede ture i byen og høre om julen i gamle dage.

Lokalarkivet har leveret materiale til app'en, som kan hentes gratis i Appstore og Play fra 1. december.

Hver weekend i december er der julemarked på Badstuevælen. Hele december omdannes Dragør til Danmarks største julekalender. 24 dragørhjem pynter et vindue, der som dagens "låge" åbnes hver dag kl. 16.30. Foto: Jørgen D. Petersen

Besøg på SAS-museum og den gamle lufthavnsbygning

Søndag den 23. november har Dragør Lokalhistoriske Forening arrangeret besøg på SAS' historiske samlinger mellem kl. 10.00 og 13.00. SAS har et egentligt museum i Gardermoen lufthavn ved Oslo, men i Kastrup ligger et "museumsdepot", som denne dag åbner dørene for DLF's medlemmer.

Samlingen ligger på Amager Strandvej 390 i den gule bygning lige overfor Kastrup Havn. Der vil være skiltning til parkeringsområdet. For ikke-selv kørende: Ca. 5 minutters gang fra DSB eller Metro, eller med bus 35, 36 og 5A.

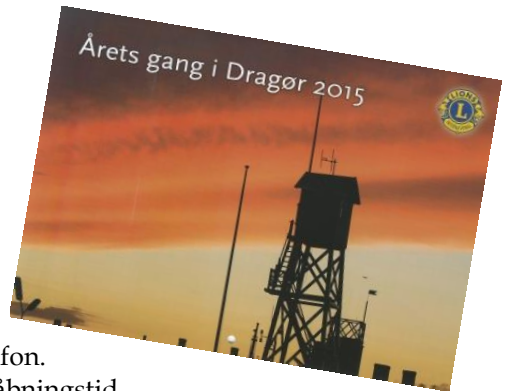
Vores gode venner i Lufthavnens historiske gruppe, har sørget for at vi endnu en gang kan komme inden for i den gamle lufthavnsbygning ("VL-terminalen"). Vi mødes foran VL terminalen, Vilhelm Lauritzens Alle 1 *tirsdag den 13. januar 2015* klokken 19.00. Der er parkeringspladser ved terminalen. Da der er begrænset plads, kræver det tilmelding. Denne kan foretages efter den 1. december til Kurt Mathisen på mail kurt@4504.dk, eller tlf. 40534504. OBS: Denne tur er kun for medlemmer af Dragør Lokalhistoriske Forening.

Årets gang i Dragør

Endnu engang har Lions Club i Dragør udgivet en flot kalender med 12 billeder fra Dragør og Store Magleby.

En del af motiverne er fanget af Lokalarkivets fotograf, Jørgen D. Petersen.

Arkivet har skrevet historier, der fortæller mere om hver måneds billede. Historien kan ses ved at scanne stregkoder i kalenderen med en mobiltelefon. Kalenderen sælges indtil nytår i arkivets åbningstid.

Verdenskrigen på Amager

Sammen med dette nummer af "Kikkenborgen" får medlemmer af Dragør Lokalhistoriske Forening to særnumre af bladet *Glemmer du*. De fortæller historien om begivenhederne på Amager under Første Verdenskrig. Artiklerne i bladet er skrevet som et samarbejde mellem Tårnby Stads- og Lokalarkiv og Dragør Lokalarkiv.

Hæfterne kan også hentes gratis på Dragør Lokalarkiv og på bibliotekerne i Tårnby.

Returadresse:
DLF v/Irene Larsen
Drogdensvej 2
2791 Dragør

Kommende arrangementer

Lørdag den 8. november 10.00 – 16.00

Arkivernes Dag - åbent hus i Dragør Lokalkarkiv
Se omtale inde i bladet.

Tirsdag den 11. november kl. 19.00

Foredrag på Dragør Skole Syd om skibsvrag i Øresund ved
Jens Schou Hansen, bl.a. med udgangspunkt i kilder fundet
på Dragør Lokalkarkiv.
Arrangør: Dragør Museumsforening.

Fredag den 14. november 14.00 – 17.00

Dines Bogø fylder 70 år og holder reception på Dragør Fort.

Søndag den 23. november kl. 10.00 – 13.00

Besøg i SAS' historiske samlinger i Kastrup
Se omtale inde i bladet.

Lørdag-søndag 29. - 30. november

Julemarked på Amagermuseet

Tirsdag den 13. januar kl. 19.00

Besøg i Vilhelm Lauritzen-terminalen i Københavns
Lufthavn. Kun for medlemmer af DLF. Se omtale inde i
bladet – Husk tilmelding.

Næste nummer af Kikkenborgen udkommer i februar 2015